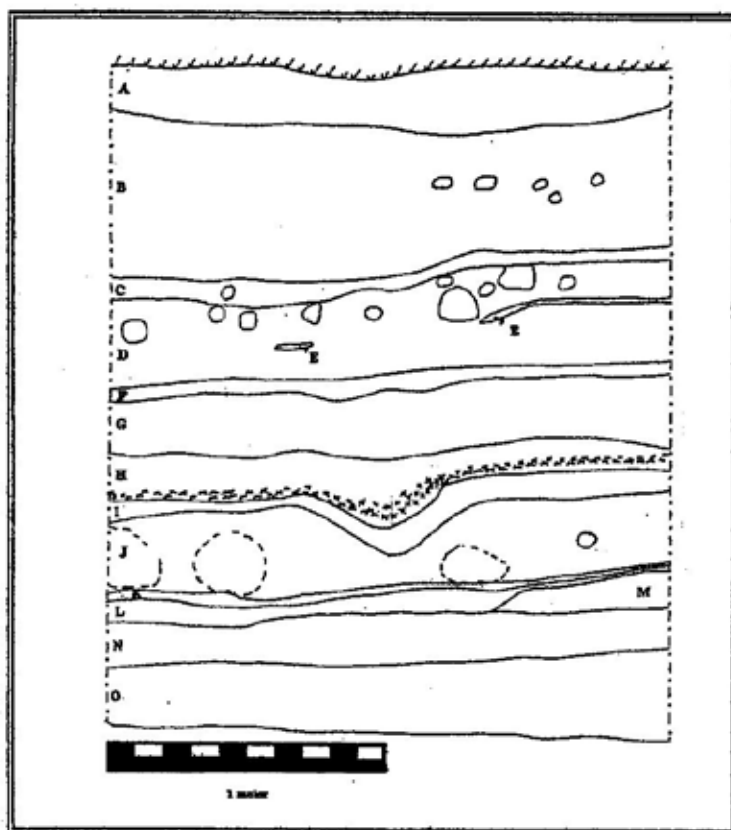

048646

Arkeologiske undersøkelser Røbbane/Hovslla

Frilgningsundersøkelser i forbindelse med reguleringsplan
for Røbbane/Hovslla boligfelt, Hove gbnr. 127/1 & 3-4, Vinje
128/7, Stordal kommune, Møre og Romsdal

Rapport
ved

Morten Ramstad
Arkeologisk Institutt, Bergen Museum.
Universitetet i Bergen
1998

Innholdsfortegnelse

1.0 Sammenheng & innledning.....	1
2.0 Bakgrunn og målsetning for undersøkelsene.....	2
3.0 Tidsrom, deltakere og gjennomføring.....	3
4.0 Området.....	3
5.0 Undersøkelsesmetoder.....	4
6.0 Målesystem.....	5
7.0 Resultater.....	5
7.1 Felt I.....	5
7.2 Felt II.....	8
7.3 Lok. Helgaberget.....	11
7.4 Felt III.....	13
8.0 Konklusjoner/Sammenheng.....	15
9.0 Litteratur.....	18
10.0 Fotodokumentasjon Røbbane/Hovslia.....	19
10.1 Fotoliste A, B & C.....	24
11.0 Funnlister Hovslia/Røbbane.....	26
12.0 Liste over C-14 prøver.....	27

VEDLEGG

Vedlegg 1. Plan og profiltegninger (fig. 1-9)

Vedlegg 2. Felt I, II & III med koordinater inntegnet på kart

Vedlegg 3. Museumsnumre i tilvekstfortegnelse Arkeologisk institutt -
Bergen Museum, Universitetet i Bergen

1.0 Sammendrag & innledning

I forbindelse med reguleringsplan for Røbbane/Hovslia boligfelt ble det i 1997 gjennomført arkeologiske registreringer som resulterte i funn av automatisk fredede kulturminner i tomteparsellene B1, B2, B9, B16 og vegutvidelsessonen (Orten Lie). På denne bakgrunn ble det iverksatt mer omfattende arkeologiske frigivningsundersøkelser i månedsskiftet mai/juni 1998. Det ble avdekket og dokumentert kulturspor fra steinalder frem til yngre jernalder. Båndleggingen av de aktuelle områder ble opphevet med umiddelbar virkning etter avsluttet undersøkelse.

Fra Røbbane/Hovslia området kjennes det funn fra store deler av forhistorien. I rapporten kommer det til å bli referert til flere ulike faser og perioder. For den uinnvidde leser kan terminologien virke noe fremmed. Årstall angitt med BP viser til antall år før nåtid (Before Present). Denne betegnelsen blir brukt i de tilfeller der det refereres til radiologiske dateringer, eller såkalte C¹⁴ dateringer. Disse dateringene korresponderer ikke alltid med kalenderår. I de øvrige tilfeller brukes periodebetegnelse angitt i fig. 1.

<u>Arkeologisk periode</u>	<u>Hoved periode</u>	<u>Datering BC / AD</u>
Tidl. mellm. sen mesolitikum	Eldre Steinalder	10 000 - 3900
Tidl. mellm. neolitikum	Yngre Steinalder	3900 - 2400
Sen neolitikum		2400 - 1800
Eldre bronsealder	Bronsealderen	1800 - 1000
Yngre bronsealder		1000 - 500
Førromersk jernalder	Eldre Jernalder	500 - 0
Eldre romertid		0 - 200
Yngre romertid		200 - 400
Folkevandringstid		400 - 550
Merovingertid	Yngre Jernalder	550 - 750
Vikingtid		750 - 1050
Middelalderen	Middelalderen	1050 - 1536
Nyere tid	Nyere tid	1536 -

Fig. 1 Kronologisk skjema med periodebetegnelse og dateringer anvendt i rapporten.

2.0 Bakgrunn og målsetning for undersøkelsene

Det var tidligere kjent fornminner i området. Fra Vinje og Hove foreligger det mange gravfunn fra nå fjernede gravfelt som vitner om at disse gårdene har hatt en rik bosetning i jernalderen (Fett 1947). På Helgaberget var det dessuten funnet to skjeiforma skrapere og en rektangulær huløks (Fnr. B. 9750) knyttet til aktivitet i steinalderen (Fett 1947). Fylkeskommunen i Møre & Romsdal ved Kulturavdelinga, fremmet derfor som vilkår for reguleringsplanen for Røbbane/Hovslia boligfelt at arkeologiske registreringer måtte gjennomføres før området kunne frigis til andre formål.

De arkeologiske registreringene ble utført 07.05-15.05.97 (Orten Lie 1997). Det ble dokumentert spor etter forhistorisk dyrkning, og fyllskifter som må sees i sammenheng med forhistorisk bosetningsaktivitet. Det ble sendt inn en trekullprøve fra et lag trolig avsatt i forbindelse med forhistorisk dyrkning. Denne ble datert til eldre romersk jernalder (Ringstad 1997). Det ble også funnet 2 flintavslag i overflaten av den moderne åkeren i vegutvidelsessonen samt nye funn på steinalderlokaliteten Helgaberget (Orten Lie 1997).

Den påviste konflikt med automatisk fredede kulturminner gav grunnlag for krav om arkeologiske undersøkelser som vilkår for dispensasjon fra fredningsbestemmelsene og godkjenning av reguleringsplanen. Steinalderboplassen på Helgaberget ble unntatt fra frigivningen, og bestemt sikret gjennom regulering til spesialområde vern (Bruen Olsen 1998).

På bakgrunn av funnene som tidligere var gjort i området kunne en forvente å finne flere typer kulturspor fra ulike perioder av forhistorien. Det ble antatt at området kunne lokalisere forhistoriske spor etter huskonstruksjoner, ildsteder, kokegroper samt agrare kulturspor som ardspar, dyrkningshorisonter og avsviingslag m.m. Funn av flintavslag i åkeren i tillegg til nye funn fra Helgaberget åpnet i tillegg for påvisning av aktiviteter i fangststeinalder. Målsetningen med undersøkelsene var derfor å forsøke å gi svar på om og i hvilket omfang det fantes ulike bosetningspor i området, og innholdet av disse.

3.0 Tidsrom, deltakere og gjennomføring

Feltarbeidet ble utført i perioden 25.05 - 03.06. 98. Undersøkelsene ble gjennomført av personale fra Bergen Museum, Arkeologisk Institutt, Universitetet i Bergen. Prosjekt og administrativt ansvarlig var Asle Bruen Olsen. Undertegnede var feltleder med ansvar for den operative gjennomføring i felt samt databearbeiding og rapport. Videre deltok arkeologistudentene Vigdis Berge og Berit Vik som feltassistenter. Undersøkelsene var basert på maskinell fjerning av jordlagene. Til dette arbeidet var gravemaskin med fører A. Eliassen leid inn fra Geiranger Maskin A/S. Vi fikk bistand av Teknisk etat, Stordal kommune til innmåling av fastpunkter. Grunneierne bisto også på ulike måter, og hver av disse må takkes for godt samarbeide.

4.0 Området

Reguleringsområdet for Røbbane/Hovslia boligfelt består for en stor del av en øst-vest gående delvis plan og delvis småkupert dyrkningsflate som ligger langs foten av en sørvendt dalskråning mellom 17 -22 m o .h (se foto i vedlegg). Skråningen er tilvokst med busker og krattskog. Fra bakkene ned til dyrkningsflaten renner det flere små bekker. Det finnes dessuten spor etter mange bekkefar. På en mindre øst-vest orientert flate i bakkeskråningen noen meter over dyrkningsflaten ligger Helgaberget.

Som forutsatt i gravningsplanen ble undersøkelsene konsentrert om vegutvidelsesonen vest i reguleringsområdet og tomteparsellene B1, B2 og B9. Området berørt av de arkeologiske undersøkelsene ligger under Hove gbrn.127/1, 3-4 og Vinje gbnr. 128/7. Inngrepene i dyrkamark ble forsøkt begrenset i størst mulig grad. Etter at undersøkelsene var avsluttet ble feltene fylt igjen og planert med gravemaskinen.

5.0 Undersøkellesmetoder

På grunnlag av resultatene fra registreringen i 1997 syntes området å lokalisere spor etter bosetning og jordbruksaktivitet fra jernalderen, muligens også tidligere. Maskinell flateavdekking med gravemaskin ble ansett som en velegnet undersøkelsesmetode. Denne typen undersøkelser tar sikte på å påvise eventuelle kulturspor under markoverflaten. Dette gjøres ved å fjerne matjordlaget ned til kulturspor eller et nivå like over steril undergrunn. Kultursporene manifesterer seg som fyllskifter i undergrunnen. De vanligste fyllskiftene som avdekkes er spor etter huskonstruksjoner, stolpehull, ardspar, ildsteder og kokegroper. Disse framrenses manuelt med krafse, spade eller graveskjei. Dokumentasjonen foregår ved at fyllskiftene først tegnes og fotograferes i flaten, og deretter snittes for vertikal dokumentasjon. Fra utvalgte strukturer samles det inn prøver til radiologisk datering. Slik flateavdekking suppleres ofte, og også her, med maskinell gravning av sjakter for påvisning og dokumentasjon av forhistoriske dyrkningslag, eventuelt sekvenser av slike lag, i sjaktprofilen.

Det er ikke så vanlig å finne forhistoriske gjenstander i de her nevnte kontekster, det kan derfor være hensiktsmessig å foreta visse testsåldinger for innsamling av gjenstandsfunn. Dette gjøre som regel ved vannsålding av masser fra manuelt gravde prøvestikk på 50x50 cm. Massene sålles da i nett med 4 mm maskevidde. Denne prosedyren, som er særlig hensiktsmessig i påvisning og dokumentasjon av boplasser fra steinalderen, ble benyttet på Helgaberget for å framskaffe mer informasjon om lokalitetens karakter og alder.

Det var dessverre ikke rom for pollenanalytiske undersøkelser som kunne ha bidratt med detaljert informasjon om vegetasjons- og jordbruksutvikling. Det ble imidlertid samlet inn flere jordprøver fra profilene med tanke på senere analyser av slikt materiale, f.eks i forbindelse med forskningsprosjekter. Uttaksted for jordprøver ble avmerket på profiltegnningene, og posene ble merket i henhold til lokalitet og stratigrafisk tilhørighet.

6.0 Målesystem

Før inngrepene ble det opprettet 3 felt med egne lokale målesystemer. Feltene ble kalt felt I, felt II og felt III fra vest mot øst (se vedlegg). Tre koordinat punkter på hvert av feltene ble senere målt inn med totalstasjon av Teknisk etat, Stordal kommune, og relatert til UTM rutenettet. Disse punktene ble også høydebestemt, og brukt som fastpunkt for nivellering av felt og strukturer.

7.0 Resultater

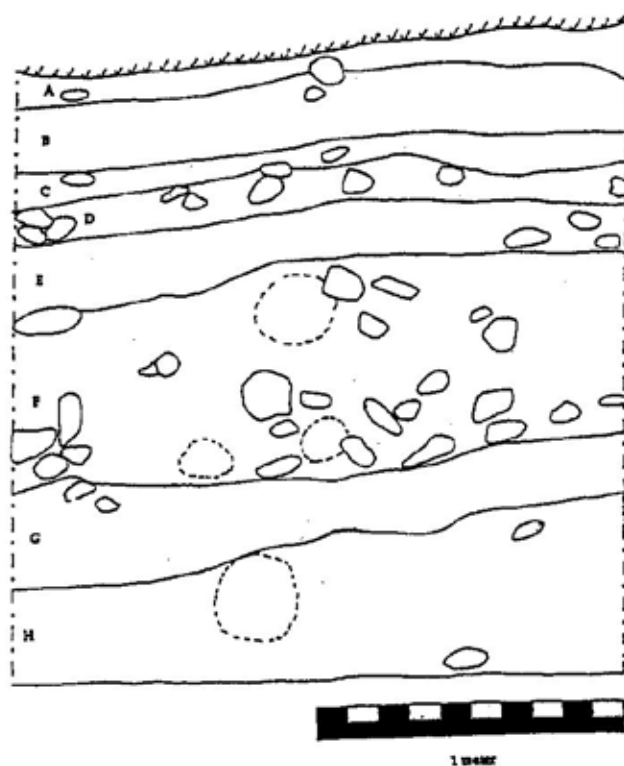
7.1 Felt I, Hovslla.

I Felt I ble det på bakgrunn av reguleringsplanene gravd to sjakter, sjakt 1 og 2 i den planlagte vegutvidelsessonen sør for vegen (se plantegning fig. 1 i vedlegg). Sjaktene ble lagt tett opp til dagens veiskråning for å redusere inngrepene i dyrka mark mest mulig.

Sjakt 1

Sjakt 1 ble anlagt i eksisterende potetåker. I overflaten av denne ble det ved fylkeskommunens registreringer funnet 2 flintavslag (Orten Lie 1997). Sjakten ble gravd i 11,4 m lengde, 2 m bredde og 2,5 m dypde. Det ble ikke påvist strukturer i sjaken. Det ble her avdekket en markant forhistorisk dyrkningshorisont som langs det meste av sjakten ble gjennomgravd for dokumentasjon og prøveuttak i profil.

Lagfølgen kan følges uavbrutt gjennom sørprofilen der utsnittet vist på neste side ble tegnet i målestokk 1:10 og fotodokumentert (se fotoliste). Det ble tatt ut to C¹⁴ prøver og tre jordprøver fra dyrkningslaget (se uttakstedene på profiltegning fig. 2 i vedlegg).

Lagbeskrivelsen for profilsekvensen er:

- Lag A Torv.
- Lag B Lys brun grusblandet sandjord.
- Lag C Mørk brun dekompostert torv.
- Lag D Gulbrun sand blandet med grus
- Lag E Grå fin sand.
- Lag F Rødbrun grusblandet sand med mye stein.
- Lag G Mørkebrun til svart feit noe grusblandet sandjord spekket med trekull
(forhistorisk dyrkningslag).
- Lag H Brunt fin sand, nærmest silt.

Lag E og F er avsatt som en følge av erosjon, dette kan også gjelde lag D. Lag D kan imidlertid også være påfylt i forbindelse med anleggelse av veien nord for sjakta. Lag G representerer den erkjennbare forhistoriske

dyrkningshorisont, et mørkt sandjordslag spekket med trekullbiter. Laget ble radiologisk datert til 3470 $\pm$ 70 BP (se dateringsrapport), det vil si tiden rundt overgangen seinneolitikum/eldre bronsealder. Lagets mektighet vitner om intensiv dyrkning over et lengre tidsrom. Den store trekullmengden tyder på en driftsform der trekullet ikke er avsatt som et resultat av svedjing. Det er godt mulig at trekullet kan stamme fra ildstedsaktiviteter fra hus i nærheten. Trekullet er antakelig tilført som et ledd i jordforbedring. Lag H representerer den sterile undergrunnen.

For eventuell påvisning av forhistoriske gjenstandsfunn knyttet til aktiviteter i dette området ble det gravd tre testruter på 50 X 50 cm (kalt prøverute 1 - 3 fra vest mot øst). Prøverute 1 og 2 ble gravd i toppen av lag G, som ble overflateeksponert i 2 m lengde i sjaktens østre del (se plantegning fig. 1 i vedlegg).

Prøverute 1 gav funn av 1 flintavslag i lag G (se funnliste). Til sammen 6 bøttesjikt ble såldet, 4 bøtter i lag G, 2 bøtter i lag H.

Prøverute 2 inneholdt 4 flintavslag og 1 fragment av en bipolarflintkjerne (se funnliste). I alt 6 bøttesjikt ble gravd. Funnene ble gjort i bøttelagene G 1-3, og G 5. Det funntomme bøtte lag 6 besto av masser fra toppen av lag H, steril grunn.

Prøverute 3 ble gravd i åkerlaget, lag A, 1 m sør for østenden av sjakta. 8 bøtter med masse ble såldet uten at det ble funnet gjenstander.

De nevnte funn fra lag G er ikke sikkert daterbare, men sammenhengen tyder primært på samtidighet med dyrkningshorisonten. Eventuelt kan funnene stamme fra en eldre lokalitet som er blitt forstyrret av denne dyrkningsaktiviteten. Grunneier kunne opplyse om at det også tidligere er funnet flint i dette området. Han kunne huske en større flintgjenstand, som etter beskrivelsen kan minne om en skjeiforma skraper. Denne er nå tapt.

Sjakt_2

Sjakt 2 ble anlagt 56 m øst for sjakt 1. I dette området ble det gravd en serie prøvestikk ved registreringene. Det ble påvist en trekullhorisont i flere av disse stikkene (Orten Lie 1997). Denne er senere radiologisk datert til 1870 $\pm$ 45 BP, det vil si eldre romertid (Ringstad 1997).

Sjakt 2 ble gravd i 10 m lengde, 2 m bredde og 1,5 m dybde. Ingen strukturer eller gjenstander ble funnet. Den nordre profilveggen ble fotodokumentert. Erosjonslagene hadde ikke den samme mektigheten som i sjakt 1, men den stratigrafiske situasjonen var svært lik. Under den eroderte massen ble det også her påvist en mektig dyrkningshorisont spekket med trøkull. Det er nærliggende å se denne horisonten i sammenheng med dyrkningslag G, sjakt 1. Således må en anta at de påviste dyrkningslagene i sjakt 1 og 2 tilhører en kontinuerlig horisont knyttet til en fase med intensiv jordbruksaktivitet i tiden rundt overgangen steinalder/bronsealder.

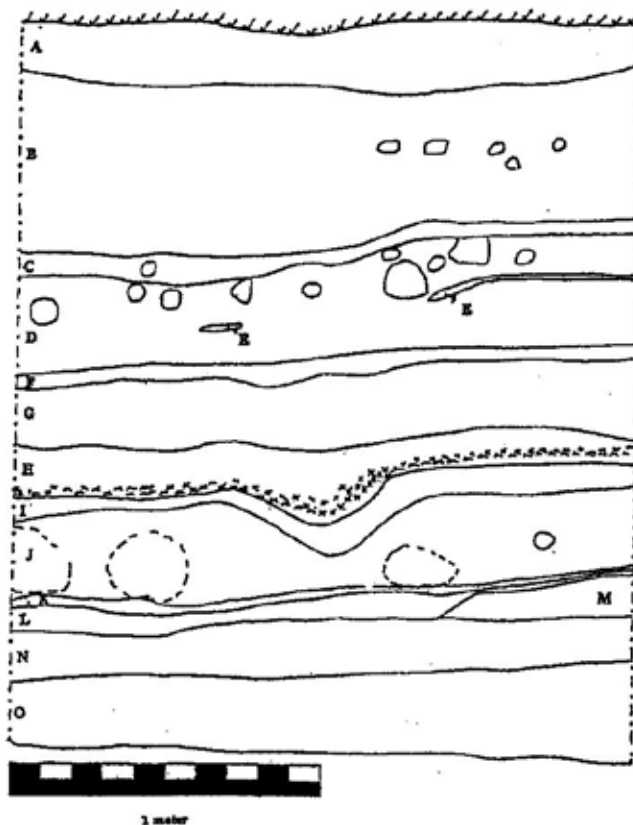
7.2 Felt II

Felt II ligger innefor tomteparsell B2. Totalt ble en flate på nærmere 150 m² avdekket (se vedlegg fig. 3). Like nord for feltet ligger foten av den sørvendte bakkeskråningen. Denne er bare delvis er brukt som slåtte­mark. Mellom bakkeskråningen og feltet renner det en bekk fra vest mot øst. Ved mye nedbør kan det være vannsig over feltet fra bekken og bakkeskråningen.

Feltet grep delvis inn i østre del av fylkeskommunens 110 m lange og 1,3 m brede søkesjakt, der det ble registrert ett rundaktig fyllskifte med trekullholdig masse (mulig ildsted) samt et lag tolket som eldre dyrkningslag (Orten Lie 1997). Det ble ikke funnet strukturer ved vår undersøkelse, men profilene eksponerte flere forhistoriske dyrkningfaser.

Lagfølgen kan følges fortløpende gjennom sørprofilen, der utsnittet vist på neste side ble tegne- og fotodokumentert. Lagene virker uforstyrret

av senere aktiviteter. I vedlegget, fig. 4, er uttaksted for C¹⁴ prøver og jordprøver merket på profilutsnittet i målestokk 1:10.

De observerte lag er som følger:

- Lag A Torv.
- Lag B Brun sandjord.
- Lag C Mørk brunsvart sandjord.
- Lag D Grågul grusholdig sand.
- Lag E Svart kullinse.
- Lag F Lys brun dekompostert torv.
- Lag G Mørk brun sandjord med spredte trekullbiter.
- Lag H Lys brun humusholdig siltaktig sandjord, trekullinse i bunnen av laget.

- Lag I Grå silt.
- Lag J Brun sandjord blandet med grus og stein, spredte trekullbiter.
- Lag K Mørk trekullinse.
- Lag L Mørk grå siltlinse med noen spredte trekullbiter.
- Lag M Gulgrå grusblandet sand.
- Lag N Mørk feit trekullspettet sandjord.
- Lag O Gulgrått silt.

Lagenes mektighet kan til dels tilskrives erosjon og til dels flomvann fra bakkeskråningen i nord. Tre av erosjonslagene virker sterile, lag D, I og M. Lag D og lag I forseglar to hovedfaser i dyrkingen.

Bunnsjiktet over den sterile undergrunnen, lag N, representerer nyrydningshorisonten i området. Imidlertid er trekullandelen mye høyere enn det en ville forvente avsatt ved en enkelt avsviing i forbindelse med rydningen. Antakelig er trekullet påført fra ildsted og gruer i nærheten av åkeren. Mektigheten og trekulltettheten i lag N vitner om en oppbygning utover naturlig jordtransport. Dette lar seg vanskelig forklare på annen måte enn at lag N er dannet ved intensjonell tilførsel av minerogen masse og trekull for å tilføre jorda vekstnæring. Laget ble radiologisk datert til 3320 $\pm$ 80 BP (se dateringsrapport), d.v.s tidlig eldre bronsealder.

Fase to i den profilobserverte utnyttelsen av området er representert ved lagene L, K og J. Verken lag L eller J er særlig feite, og trekullinnholdet er forholdsvis lavt. En burde forvente at lag J var ryddet for større stein dersom laget primært var avsatt som et resultat av dyrking. Kullinsa representert ved lag K er så tynn at den må karakteriseres som resultat av en enkelt avsviing for å stimulere vekst av beiteplanter. Mektigheten i lag J vitner om en oppbygning ved erosjon fra bakkeskråningen og ved tilføring av kull og annen organisk masse utenfra (f. eks torv). Det er derfor rimelig å anta at disse lagene representerer faser der området primært ble beitet. Det ble ikke datert

prøver fra denne lagsekvensen, men aktiviteten må utfra de over- og underliggende daterende nivå primært relateres til yngre bronsealder.

Den tredje fasen følger etter det antatte sterile erosjonslaget I, og er representert ved lagene H, G og F. Den høye trekullandelen i bunnen av lag H vitner om avsviing, antakelig i forbindelse med nyrydning. Nyrydingshorisonten er forstyrret av den senere dyrkningen og lar seg ikke skille ut i lag H. Mektigheten i lag H og G lar seg vanskelig forklare uten at oppbyggingen har skjedd ved bevisst tilføring av jorforbedrende masser. Lag G ble radiologisk datert til 2230 $\pm$ 70 BP (se dateringsrapport). Dette tilsvarer tiden rundt midten av førromersk jernalder. Torvtilveksten i lag F vitner om en mulig brakkfase i dyrkningen, eller en omlegging til beiting en gang i eldre jernalder.

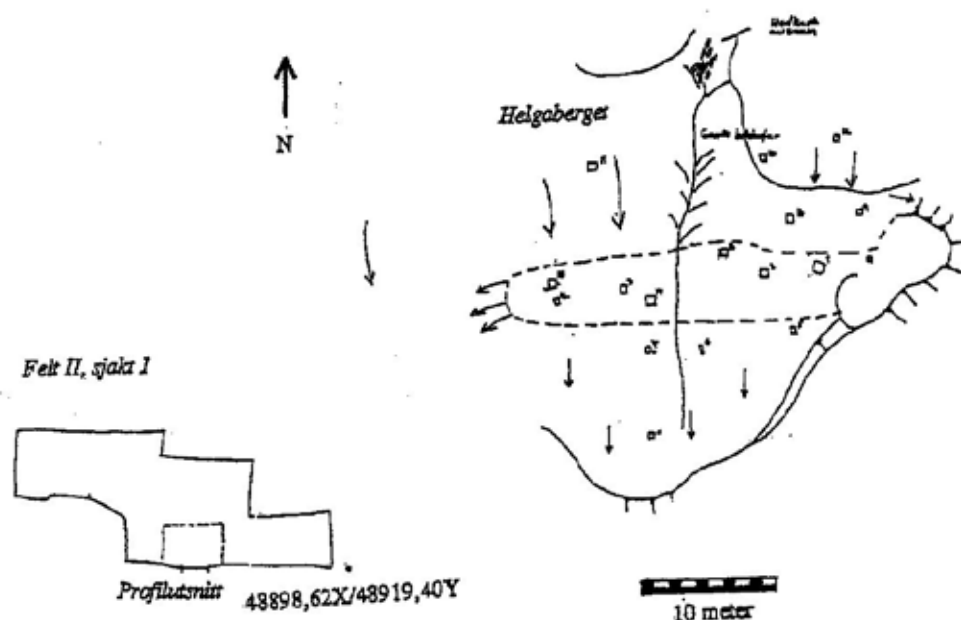
Den mektige erosjonsfasen representert ved lag D reflekterer en lengre brakkfase. Det er vel verd å merke seg den tynne trekkullinsa E i lag D. Det er vanskelig å si hvorvidt denne skal forklares som et resultat av erosjon i fra bakkeskråningene i nord, eller som et resultat av en avsviing. Imidlertid synes det mest trolig at trekkullinsa er erosjons avsatt, ettersom den er brutt. Lagene C, B og A representerer en sekvens av dyrkningslag som i sin karakter er typisk for dyrkning fra jernalder og fram til i dag. Overgangen D/C kan representere en omlegging i drifts- og bosetningsform i eldre jernalder.

På grunn av lagenes mektighet ble det ikke prioritert tid til å avdekke hele felt II til steril undergrunn. Størstedelen av feltet ble avdekket til topp lag I, mens lag O ble eksponert i en mindre del av feltet (se plantegning i vedlegg, fig. 3).

7.3 lok. Helgaberget

På Helgaberget er det som nevnt funnet en rektangulær huløks av bergart og to skjeiforma skrapere. Disse kan tidfestes til slutten av yngre steinalder, eventuelt til eldre bronsealder. Ved fylkeskommunens registreringer ble det gravd 11 prøvestikk i lokaliteten (pr.st. 1-11). I 3 av stikkene ble det funnet flintavslag samt biter av bergkrystall. Flere

av prøvestikkene inneholdt spredte trekullbiter (Orten Lie 1997). For å et sikrere grunnlag for datering og tolkning av lokaliteten i forhold til dens status som verneobjekt besluttet en å grave ytterligere 5 prøveruter (pr.st. 12-16, plan fig. 5 og profiler fig. 6 i vedlegg).

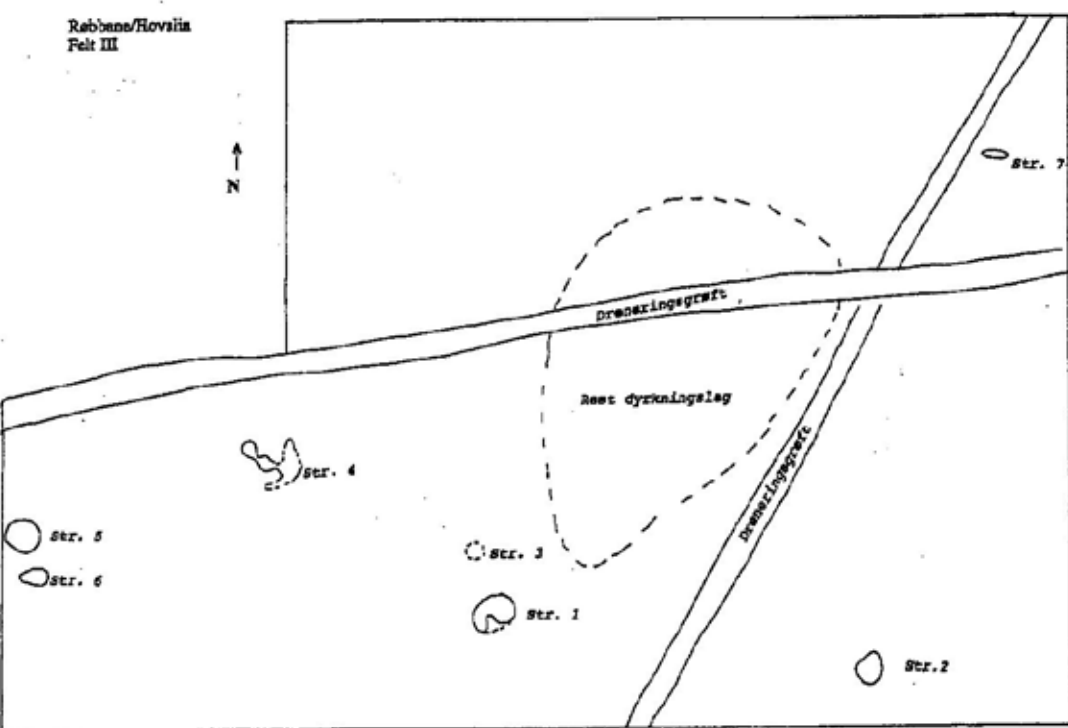
Lokalitet Helgaberget ligger på et vest-øst orientert flattrygget bergframspring øst for felt II. Flaten med funn avgrenses i øst og sørøst av en bergskrent, i nord av skråningen og i sørvest og vest av en forholdsvis bratt helling med engsmark som ligger i kontakt med dyrkningsflaten nedenfor. Lokaliteten ble tegnet i målestokk 1:200. På plantegningen er også prøvestikk inntegnet og nivellert (se vedlegg, fig. 5).

Til sammen ble det gjort i alt 41 funn av steinartefakter, hvorav 39 av flint, 1 av bergkrystall og 1 av kvartsitt (se funnliste). Mesteparten var avslag og flekkefragmenter. Ingen sikkert daterbare gjenstander ble funnet. Et par av avslagene kan minne om flatretusjeringsfliser. Dette skulle tilsi en datering til seinneolitikum eller bronsealder. Imidlertid

har mesteparten av materialet et senmesolittisk preg. Det ble bl.a. funnet flere fragmenter av smalflekker og mikroflekker. Dette kan tyde på at funnene knytter seg til bruk av lokaliteten som fangstplass/boplass i minst to faser, en eldre steinalders fase og en sen yngre steinalder/tidlig bronsealders fase.

7. 4 Felt III

Felt III ble åpnet innenfor tomteparsellen B9. Ved fylkeskommunens registreringer ble det her påvist fyllskifter tolket som forhistoriske ildsteder. Felt III omfatter et areale på 520 m².

Det ble i dette området avdekket 7 forhistoriske kokegroper og ildsteder. Det ble dessuten påvist rester av en dyrkningshorisont (se plantegning fig. 7 i vedlegg). Nedenfor følger en kort beskrivelse av hver struktur:

Trekullholdig dyrkningshorisont

Midt i feltet ble det avdekket et mellom 2-10 cm tykt brunsvart trekkullholdig sandjordslag. Dette lå under det moderne dyrkningslaget og over steril sandundergrunn. Med referanse til liknende fenomener tolkes dette som en forhistorisk dyrkningshorisont. Dyrkningshorisonten ble fotografert i plan og utbredelsen ble stippet inn på plantegning (se vedlegg, fig. 7).

Struktur 1 (plan og profil fig. 8 i vedlegg)

Sirkulær grop med trekullholdig masse og mye skjørbrønt stein, tolket som kokegrop. Diameter 1,10 m, dybde 0,15 m. En trekullprøve fra bunnen av strukturen er datert til 2000 +/- 60 BP (se dateringsrapport), det vil si overgangen mellom førromersk jernalder/eldre romertid.

Struktur 2 (plan og profil fig. 8 i vedlegg)

Sirkulær trekullholdig masse i blandet endel knyttneve stor kokstein, tolket som kokegrop. Diameter 0,7 m, dybde 0,15 m.

Struktur 3 (plan og profil fig. 8 i vedlegg)

Mørkt brunt skikt med trekullholdig sand, tolket som ildstedsrest (bålflak). Irregulær avgrensning. Største mål 0,8 m, dybde 0,10 m.

Struktur 4

Uregelmessig avgrenset tynt skikt med trekullblandet sand av uvisse funksjon, mulig ildstedsrest (kun fotodokumentert).

Struktur 5 (plan og profil fig. 9 i vedlegg)

Sirkulær grop med trekullholdig masse og mye skjørbrønt stein, tolket som kokegrop. Diameter 1,10 m, dybde 0,10 m. Under fyllskiftet var sanden stedvis rødbrent. Det ble tatt ut trekullprøve fra bunnen av strukturen. Denne ble datert til 1870 +/- 80 BP, d.v.s eldre romertid (se dateringsrapport).

Struktur 6 (plan og profil fig. 9 i vedlegg)

Ovalt mørkt grått fyllskifte med trekullblandet sand, tolket som ildsted/kokegrop. Ved snitting viste det seg at massen i fyllskiftet nærmest utelukkende bestod av store trekullbiter. Diameter 0,7 m, dybde 0,08 m.

Struktur 7

Uregelmessig avgrenset kullblandet sandflekk av uviss funksjon, mulig ildstedsrest (kun fotografert).

8.0 Konklusjoner/Sammendrag

Undersøkelsene bidrar med ny og viktig kunnskap om forhistorisk bosetning og erverv i Stordal. De påviste kultursporene viser at dette området nær dalåpningen har vært bosatt i et langvarig tidsrom av forhistorien. Satt inn i en større sammenheng vil våre funn og observasjoner også ha betydning for forståelsen av forhistorisk bosetning, erverv og kulturforhold regionalt.

Jeg vil spesielt trekke fram de omfattende sporene etter dyrkningsaktivitet som kan dateres så langt tilbake som overgangen seinneolitikum/bronsealder. Disse representerer de tidligste konkrete spor etter dyrkning som er påvist på Sunnmøre. Ved arkeologiske undersøkelser de senere år er lignende avsetninger fra det samme

tidsrommet dokumentert flere steder lengre sør på Vestlandet, slik som på Vereide i Gloppen (Diinhoff 1997), Hornes i Førde, (Diinhoff 1996) og Rutlin i Sogndal (Simpson 1997). Et fellestrekk for de nevnte lokalitetene er at dyrkningen er lokalisert til lettdrenerte solvendte bakkeskråninger, slik som påvist nå i Stordal.

Dyrkningshorisontene viser at området i perioder har vært intensivt dyrket. Imidlertid er det også dokumentert faser der beiting antakelig har vært viktigere. Ved siden av dette ble også lengre brakkfaser dokumentert. Undersøkelsene gir dermed et innblikk i skiftende bruk av jorda og praktisering av ulike driftsformer over en periode på nærmere 4000 år.

Det ble ikke funnet hus ved undersøkelsen, men det er en rimelig antakelse at hus og boplasser knyttet til flere av de påviste bosetningsfasene har vært lokalisert på flatene sør for utgravningsfeltene. Funnene av ildsteder og kokegroper i felt III indikerer i seg selv nærhet til hus.

Også havets ressurser må ha vært en viktig del av grunnlaget for den forhistoriske bosetningen, og da spesielt for de mennesker som brukte området før jordbruket kom inn. I eldre steinalder lå Helgaberget kloss i vannkanten. Funnene tyder på at lokaliteten da ble brukt som fangstplass. Forholdene har trolig ligget godt til rette for fiske, fangst av sjøfugl, dun og eggsanking og jakt etter sjøpattedyr. Fangst etter hjort og andre landpattedyr har nok også vært viktig. Skal en dømme etter funnene har oppholdene på Helgaberget i denne perioden nok hatt en mer sporadisk karakter. Først når jordbruket etableres blir bosetningen mer stabil.

Funnene av den rektangulære huløksa og den skjeiforma flintskraperen vitner om at Helgaberget antakelig har spilt en viktig rolle som helligsted eller offersted i slutten av steinalderen og/eller i bronsealderen. I hele stein- og bronsealderen var store steiner og berg blant de foretrukne offersteder. Gjenstandstyper slik som de her nevnte er ofte funnet på slike steder. Det kan godt tenkes at selve Helgaberget hadde status som et hellig sted også senere i forhistorien. Navnet tyder

på dette. Det fortsatte vern av Helgaberget krever derfor en spesiell respekt og omtanke.

Undersøkelsene vurderes å ha gitt god informasjon om den aktivitet som har foregått i området langs Røbbane og Hovslia i forhistorien. Det er sannsynlig at flere spor etter aktivitet i forhistorien kan gå tapt ved gjennomføringen av de planlagte tiltak. Så sant inngrepene ikke skjer utenfor reguleringsområdene vil disse imidlertid ikke ha noen spesifikk opplevelsesverdi og vil heller antakeligvis ikke vil bidra med ny kunnskap utover den som allerede er ervervet gjennom undersøkelsene. Utbygger oppfordres likevel til å være oppmerksom på muligheten for at tiltaket kan gripe inn i automatisk fredede kulturminner. Tiltakshaver anmodes om å gi melding til museet dersom anleggsarbeidet kommer i konflikt med kulturspor som er tydelige eller har en spesiell karakter.

9.0 Litteratur

- Bergsvik, K. A. et al. 1996. Katalogiseringsnøkler for Råstoffkategorier, Lagkategorier, steinartefakter, Skiferpiler, Keramikk, med katalogiseringsmal. Arkeologisk institutt, Universitetet i Bergen, Bergen.
- Bruen Olsen, A. 1998. Reguleringsplanen for Røbbane/Hovslia bustadfelt, Hove gbnr.127/1 og 3-4, Vinje 128/7, Stordal k. Arkeologiske frigivningsgranskninger. Plan og budsjett. Jnr.:0102/98/ABO Topografisk Arkiv, Arkeologisk Institutt, Universitetet i Bergen, Bergen.
- Diinhoff, S. 1996: De arkæologiske boplassundersøkelser på Hornnes gbnr.20/7, Førde K. Sogn og Fjordane. Topografisk arkiv, Arkeologisk institutt, Universitetet i Bergen.
- Diinhoff, S. 1997. Vereide-prosjektet Boplass, Arkeologiske undersøkelser på Vereide 1990-1996, Arkeologiske Rapporter 22, Arkeologisk institutt, Universitetet i Bergen.
- Fett, P. 1947. Førhistorisk Minne på Sunnmøre. Stordal Kommune. Arkeologisk Institutt, Bergen Museum, Universitetet i Bergen, Bergen.
- Orten Lie, R. 1997: Rapport, Arkeologiske registrering Røbbane/Hovslia bustadfelt, Stordal k. Topografisk arkiv, Møre & Romsdal fylkeskommune, Kultur avd. Molde.
- Simpson, D. 1998: Archaeological Investigations at Rutlin, Sogn og Fjordane, 1997, Interim Report. Topografisk arkiv, Arkeologisk institutt, Universitetet i Bergen.

10.1 FOTOLISTER RØBBANE/HOVLIA

Fotoliste A

Bilde nr.	Felt nr.	Struktur nr.	Motiv	Orientering	Dato/signatur
1	I+II		Felt I & II før inngrep, fra Hove mot Helgaberget	Ø	260598 MR
2	I+II		Felt I & II før inngrep, fra Hove mot Helgaberget	NØ	260598 MR
3	II+I		Fra felt II mot felt I før inngrep	V	260598 MR
4	I		"Nær bilde" dykningshorisont N-profil sjakt 1	N	270598 MR
5	I		"Nær bilde" dykningshorisont N-profil sjakt 1	NØ	270598 MR
6	I		Profilutsnitt, N-profil sjakt 1	N	270598 MR
7	I		Profilutsnitt, N-profil sjakt 1	NØ	270598 MR
8	I		Profilutsnitt, N-profil sjakt 1	NV	270598 MR
9	I		Profilutsnitt, N-profil sjakt 1	NV	270598 MR
10	I		"N" dykningshorisont N-profil sjakt 2	N	270598 MR
11	I		N profil sjakt 2	NØ	270598 MR
12	I		N profil sjakt 2	NV	270598 MR
13	I		Profilutsnitt, N profil, sjakt 1 før plantegning 1	N	280598 MR
14	I		Prst. 2, sjakt 1	Ø	280598 MR
15	I		"Nær bilde" profil prst. 2 sjakt 1	Ø	280598 MR
16	I		Prst. 1, sjakt 1	Ø	280598 MR
17	I		"Nær bilde" profil prst. 1, sjakt 1	Ø	280598 MR
18	III		Rest av dykningslag felt III	NØ	290598 MR
19	III		Rest av dykningslag felt III	Ø	290598 MR
20	III	Str. 1	Topp str. 1	N	290598 MR
21	III	Str. 1	Topp str. 1	Ø	290598 MR

Fotoliste B

Bilde nr.	Felt nr.	Struktur nr.	Motiv	Orientering	Dato/signatur
1	II		S profil, felt II. Lokal 50x87-91,5y	S	010698 MR
2	II		S profil, felt II	S	010698 MR
3	II		S profil, felt II	S	010698 MR
4	II		S profil, felt II	SV	010698 MR
5	II		S profil, felt II	SV	010698 MR
6	II		S profil, felt II	S	010698 MR
7	II		S profil, felt II	S	010698 MR
8	II		S profil, felt II	S	010698 MR
9	II		Nordre deler av felt II, topp lag I	Ø	020698 MR
10	II		Nordre deler av felt II, topp lag I	V	020698 MR
11	II		Søndre deler av felt II, topp lag I og topp lag O	V	020698 MR
12	III		Oversikt etter graving Felt III	NØ	020698 MR
13	III		Oversikt etter graving Felt III	NØ	020698 MR
14	III	Str. 2	Topp str. 2	N	020698 MR
15	III	Str. 4	Topp str. 4	S	020698 MR
16	III	Str. 5	Topp str. 5	Ø	020698 MR
17	III	Str. 6	Topp str. 6	Ø	020698 MR
18	III	Str. 6	Topp str. 6	Ø	020698 MR
19	III	Str. 3	Topp rest str. 3	V	020698 MR
20	III		Topp kullrest sør for str. 3	V	020698 MR
21	III	Str. 2	Snitt str. 2	N	020698 MR
22	III	Str. 3	Snitt str. 3	N	020698 MR
23	III	Str. 1	Snitt str. 1	NV	020698 MR
24	III	Str. 1	Snitt str. 1	NV	020698 MR
25	III	Str. 5	Str. 5 ferdig renset i flate	Ø	020698 MR
26	III	Str. 5	Str. 5 ferdig renset i flate	Ø	020698 MR
27	III	Str. 6	Snitt str. 6	N	020698 MR
28	III	Str. 7	Topp str. 7	S	020698 MR

Fotoliste C. Røbbane/Hovslia

Bilde nr.	Felt nr.	Struktur nr.	Motiv	Orientering	Dato/signatur
1	III	Str. 8	Topp str. 8	S	020698 MR
2	III	Str. 5	Snitt str. 5	N	020698 MR
3	III	Str. 5	"Nær bilde", snitt str. 5	N	020698 MR

11.0 Funnlister Hovslia/Røbbane

Funnene er katalogisert etter katalogiseringsnøkler for Arkeologisk institutt, Universitetet i Bergen (Bergsvik et al. 1996)

FUNNLISTE FELT I

Prst. nr	Sjikt	Funn nr.	Type	Del	Mat.	Antall	Kommentarer
1		1	01.5.4		FL	1	
2		2	01.5.4		FL	4	
2		3	2.3		FL	1	fragmentarisk/brukket!

FUNNLISTE LOK. HELGABERGET

Prst. nr	Sjikt	Funn nr.	Type	Del	Mat.	Antall	Kommentarer
13	2	1	1.1.2	P	FL	1	
13	3	2	01.5.4		FL	3	
13	4	3	12.1.4		FL	1	Også noe retusj
13	5	4	01.5.4		FL	1	Noe patinert
14	2	5	01.5.4		FL	1	Fin FL
15	9	6	01.5.4		FL	3	2 er brente
15	10	7	01.5.4		KS	1	Hvit kvartsitt, mellom kvalitet
16	2	8	1.1.1	P	FL	1	
16	3	9	01.5.4		FL	2	Den ene er brent
16	3	10	1.1.1	P	FL	1	Bruks ret. langs egger
16	4	11	01.5.4		FL	6	2 mulig flat retusj fliser, 1 m. kortex
16	4	12	1.1.2	PM	FL	1	Fin FL, bruksretusj langs egger
16	4	13	1.1.3	PM	FL	1	
16	5	14	01.5.4		BK	1	
16	5	15	01.5.4		FL	3	1 fin FL denner virker flatretusjert!
16	5	16	1.1.2	M	FL	2	Begge har brukspor langs eggene
16	5	17	9.5.2		FL	1	Grov FL.
16	6	18	01.5.4		FL	5	2 brennt!
16	6	19	12.1.2		FL	1	Fin konkav retusj, bruks retusj?
16	7	20	01.5.4		FL	3	2 har noe kortex
16	7	21	1.1.2		FL	1	
16	8	22	01.5.4		FL	1	

12.0 Liste over C-14 prøver

Prøve nr	Beta nr.	Felt	Struktur	Kontekst	Vekt	Datering, BP
1	For liten			Prst.13 Helgaberget, lag(2)	4 g.	- - - -
2	Beta-119858	I		Lag (G), bunn	26 g.	3470+/- 70 BP
3	Beta-1198589	II		Lag (G), bunn	13 g.	2230+/- 70 BP
4	Beta-119860	II		Lag (N), bunn	7 g.	3320+/- 80 BP
5	Beta-119861	III	Str. 5	Str. 5, bunn	23 g.	1870+/- 80 BP
6	Beta-119862	III	Str. 1	Str. 1, bunn	10 g	2000+/- 60 BP
7		I		Lag (G), midt. IKKE sendt	4 g	- - - -

	BETA ANALYTIC INC. 200 N.W. 75 COURT MIAMI, FL 33136 USA TEL: 305.556.1171 FAX: 305.556.1172 E-MAIL: beta@betaanalytic.com	
	REPORT OF RADIOCARBON DATING ANALYSES	
Mr. Morten Rasmussen University of Bergen		July 7, 1998 August 5, 1998
Sample Data	Measured C14 Age	C13/C12 Ratio
Beta-119858	3470 +/- 70 BP	-25.0‰ o/oo
Conventional C14 Age (*)		
Beta-119858 3470 +/- 70 BP		
SAMPLE #: STORDAL #2 ANALYSIS: radiometric-standard MATERIAL/PRETREATMENT:(charred material): acid/alkali/acid		
Beta-119859	2230 +/- 70 BP	-25.0‰ o/oo
Beta-119859 2230 +/- 70 BP		
SAMPLE #: STORDAL #3 ANALYSIS: radiometric-standard MATERIAL/PRETREATMENT:(charred material): acid/alkali/acid		
Beta-119860	3320 +/- 80 BP	-25.0‰ o/oo
Beta-119860 3320 +/- 80 BP		
SAMPLE #: STORDAL #4 ANALYSIS: radiometric-standard MATERIAL/PRETREATMENT:(charred material): acid/alkali/acid		
Beta-119861	1870 +/- 80 BP	-25.0‰ o/oo
Beta-119861 1870 +/- 80 BP		
SAMPLE #: STORDAL #5 ANALYSIS: radiometric-standard MATERIAL/PRETREATMENT:(charred material): acid/alkali/acid		
Beta-119862	2000 +/- 60 BP	-25.0‰ o/oo
Beta-119862 2000 +/- 60 BP		
SAMPLE #: STORDAL #6 ANALYSIS: radiometric-standard MATERIAL/PRETREATMENT:(charred material): acid/alkali/acid		
NOTE: It is important to read the calendar calibration information and to use the calendar calibrated results (reported separately) when interpreting these results in AD/BC terms.		
NOTE: Sample STORDAL #1 was cancelled (as instructed)		
Dates are reported as RCYBP (radiocarbon years before present, "present" = 1950 A.D.). By international convention, the modern reference standard was 95% of the C14 content of the National Bureau of Standards' Oxalic Acid & measured using the Libby C14 half life (5568 years). Current errors represent 1 standard deviation statistics (68% probability) & are based on combined measurements of the sample, background, and modern reference standards.		
Measured C13/C12 ratios were calculated relative to the PDB-1 international standard and the RCYBP ages were normalized to -25 per mil. If the ratio and age are accompanied by an (*) then the C13/C12 value was estimated, based on values typical of the material type. The quoted results are NOT calibrated to calendar years. Calibration to calendar years should be completed using the Conventional C14 age.		

VEDLEGG

Vedlegg 1.

Plan og profiltegninger (fig. 1-9).

Vedlegg 2.

Felt I, II & III med koordinater inntegnet på kart.

Vedlegg 3.

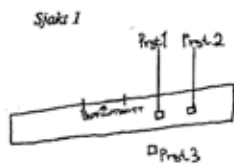
Museumsnumre i tilvekstfortegnelse Arkeologisk institutt -
Bergen Museum, Universitetet i Bergen.

Fig. 1

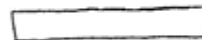

N

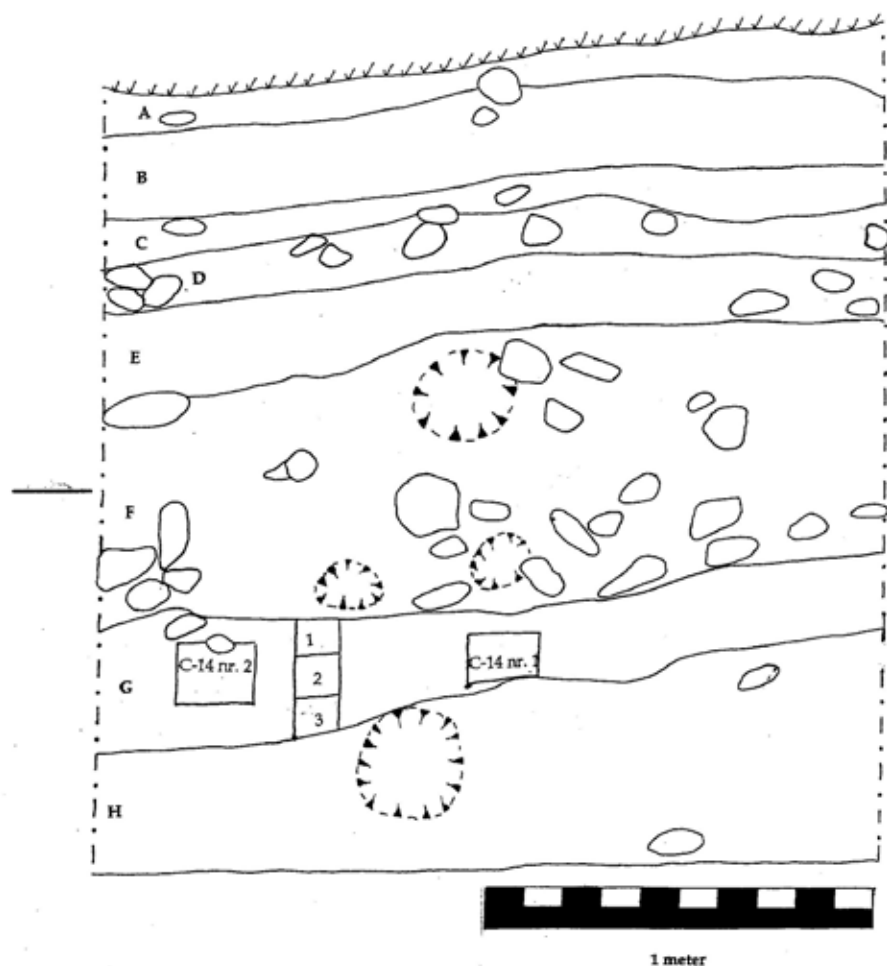
Rabbane/Hovslia
Felt I
Målestokk 1:200
29/5 -98 V.B. & M.R.

Sjakt 2

488879.40X/48675.70Y

↑
N

Røbbane/Hovslia
Felt I, sjakt 1
Målestokk 1:10
28/5 -98 M.R.

KOMMENTARER

1. C¹⁴ prøve nr. 1 er radiologisk datert.
2. Søylen i lag G angir uttak for jordprøver.
3. Steiner som er rast ut fra profilveggen er markert med stippla linjer.

Fig. 3

Røbbane/Hovslia
Felt II
Målestokk 1:200
1/6 -98 M.R.

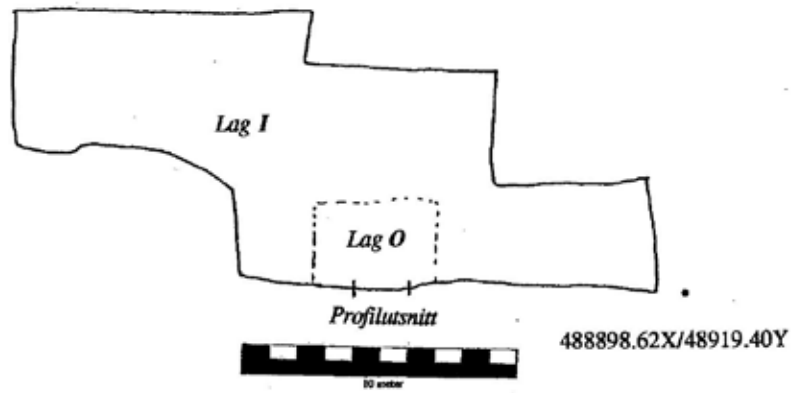

Fig. 4

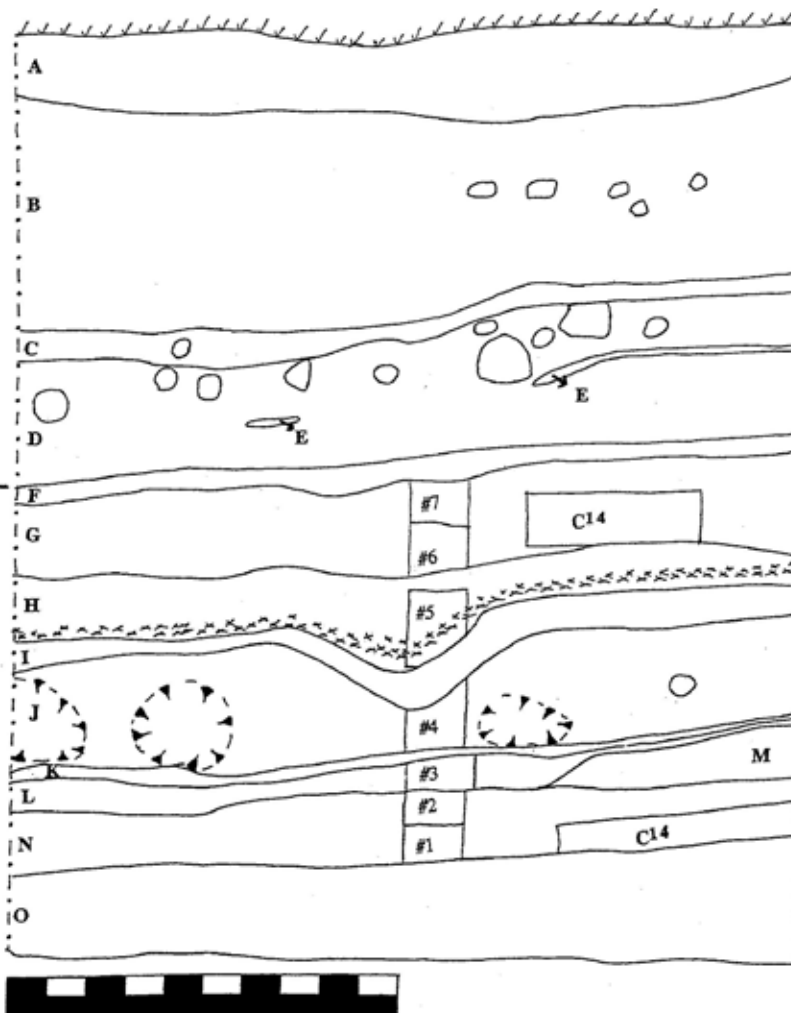
↑
N

Robbane/Hovslia
Felt II
Målestokk 1:10
1/6 -98 M.R.

KOMMENTARER

1. Begge C¹⁴ prøver er datert.
2. # -jordsprøver.
3. Steiner som er rast ut fra profilveggen er markert med stippla linjer.

Fix linje 17,85 m o.h.

1 meter

Lok. Helgaberget
 Robbano/Hovslå
 Målestokk 1:200
 2/6 -98 B.V & M.R.

Prøvestikk nr.	Høyde over havet
Prst. 15	23,53 m o. h.
Prst. 14	23,37 m o. h.
Prst. 13	23,69 m o. h.
Prst. 1	23,87 m o. h.
Prst. 7	22,47 m o. h.
Prst. 8	21,57 m o. h.

↑
N

45,30

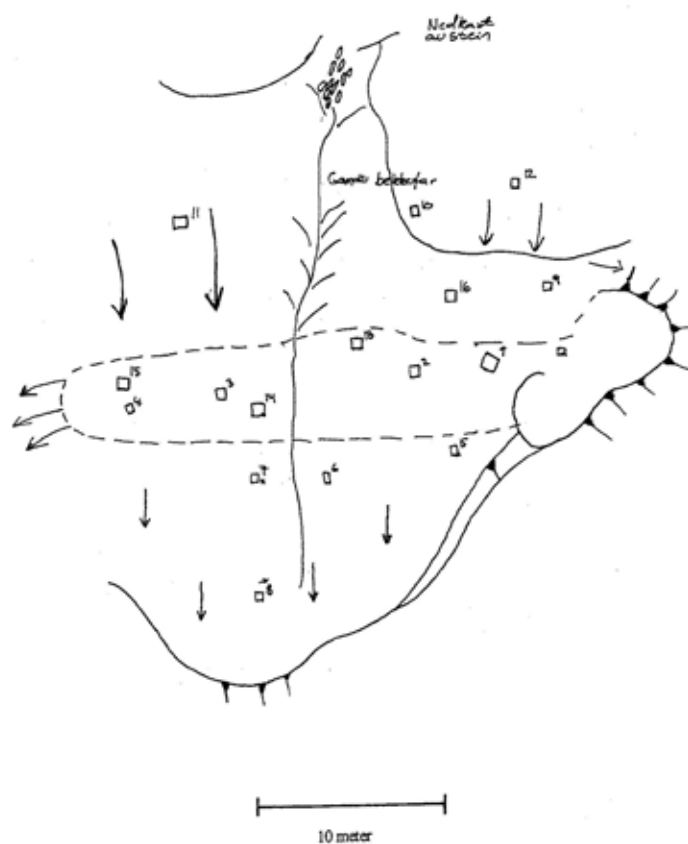
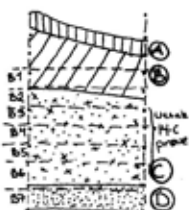

Fig. 5

Fig. 6

Prst. 13
Helgaberget
Mot Ø
Målestokk 1:20
23/5-98 A.B.O

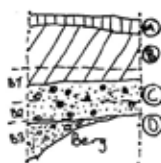
Kommentarer

1. Funn i lag 2, sjikt 2, 3, 4 & 5.
2. 14-C prøver fra lag 2.

STRATIGRAFI

- A GRÅSS TORV
- B BLÅTT SANDJORD; DYKKING
- C GRÅ SANDJORD; DYKKING
- D GRÅ HAVNEMUL SILT

Prst. 14
Helgaberget
Mot N
Målestokk 1:20
23/5-98 A.B.O

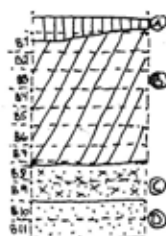
Kommentarer

1. Ett avlag: B-2

STRATIGRAFI

- A GRÅSS TORV
- B BLÅTT SANDJORD; DYKKING
- C GRÅ SANDJORD; DYKKING
- D GRÅ HAVNEMUL SILT

Prst. 15
Helgaberget
Mot N
Målestokk 1:20
23/6-98 B.V

Kommentarer

1. Ett avlag: B-9.

STRATIGRAFI

- A TORV
- B BLÅTT SANDJORD; DYKKING
- C KULLHOLDIG SAND
- D GRÅ SILT

Prst. 16
Helgaberget
Mot N
Målestokk 1:20
29/5-98 B.V

Kommentarer

1. Funn i sjikt 2-8, mest i sjikt 4-5.
2. 14-C prøver fra B-4, B-6 & B-7.

STRATIGRAFI

- A TORV
- B BLÅTT SANDJORD; DYKKING
- C STERILT KULLHOLDIG LAG
- D UTVAKKINGSLAG
- E GRÅ BLÅTT SILT

TEGNFORKLARING

- TORV
- DYKKINGSLAG
- SAND
- GRÅS
- KULLAG
- KULLBITER
- BØTTEGRENSE
- LAG GRENSE

Fig. 7

Rødbane/Hovslia
Felt III
Målestokk 1:100
2/6-98 V. B.

Objekt	Høyde over havet
Str. 1	19,61
Str. 2	19,93
Str. 3	19,51
Str. 4	18,95
Str. 5	19,22
Str. 6	19,17
Str. 7	20,32
Rest dyrkningslag	19,85

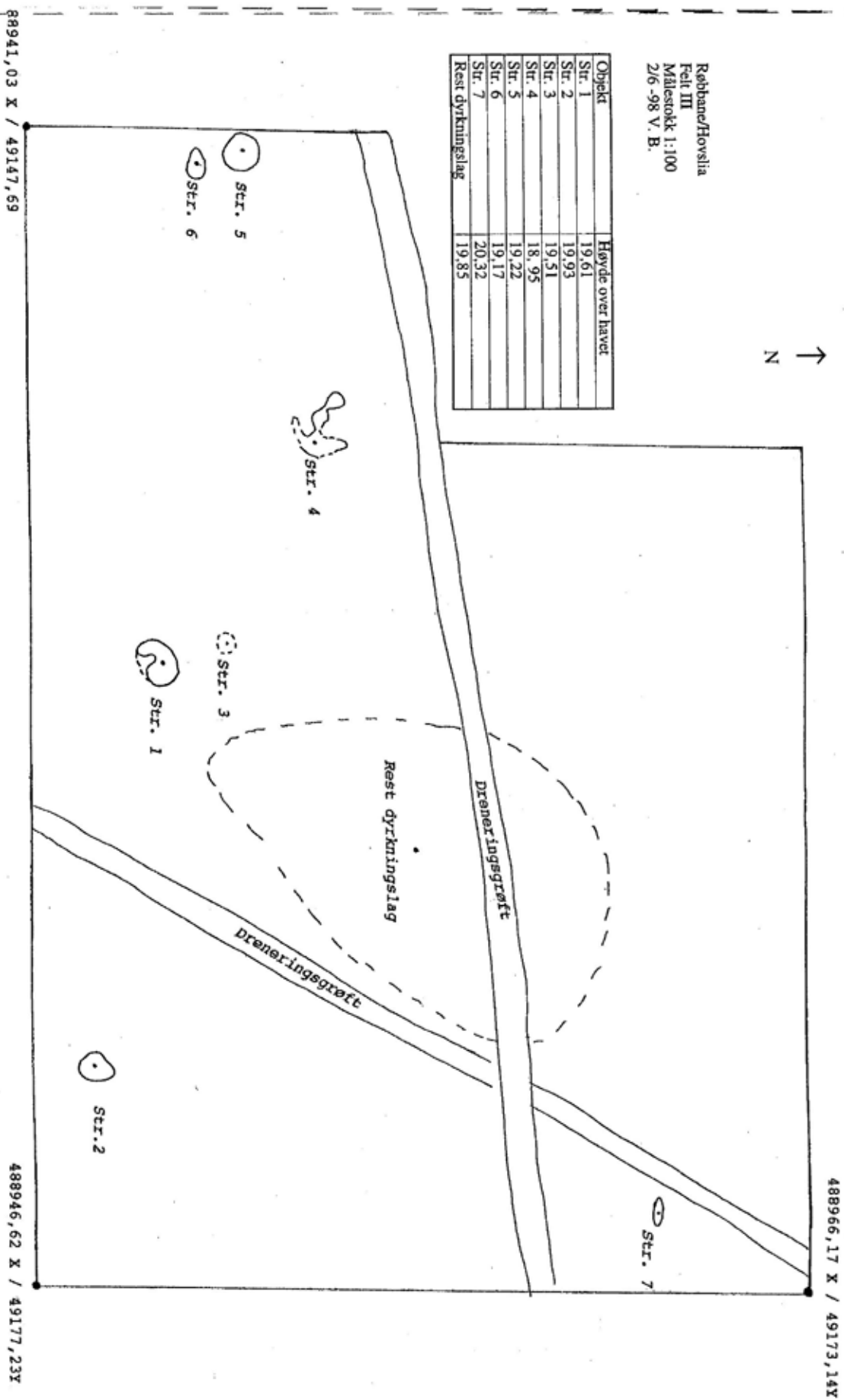
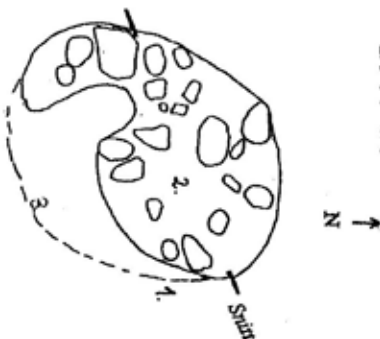

Fig. 8

Struktur 1, Felt III
Rødbane/Hovstia, Stordal k.
Målestok 1:20
2/6 -98 M.R.

Kommentarer

1. Gulbrun fin sand med noe humus.
2. Mørk sand spekket med treull, flekker av fin gulbrun sand
3. Ved tømning viste det seg at strukturens diameter var større enn først antatt, den stippla linja viser strukturens diameter etter at den ble tømmt.

Snitt struktur 1

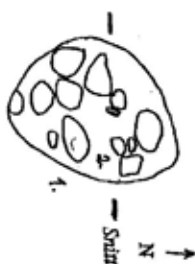
Målestokk 1:20, mot nordvest

Kommentarer

1. Gulbrun humusholdig (dekompostert torv?) fin sand.
2. Svart sanding spekket med treull og skjærbrent stein.
3. Utaksted for datert C¹⁴-prøve datert til 2000 +/- 60 BP.

Struktur 2, Felt III
Rødbane/Hovstia, Stordal k.
Målestokk 1:20
2/6 -98 M.R.

Kommentarer

1. Gulbrun sand
 2. Pakket skjærbrent stein i mørk kullholdig sand
- Snitt struktur 2**
Målestokk 1:20, mot nord

Kommentarer

1. Gulbrun noe humusholdig fin sand.
2. Pakket skjærbrent stein i mørk kullholdig sand

Struktur 3, Felt III
Rødbane/Hovstia, Stordal k.
Målestokk 1:20
2/6 -98 B.V.

Kommentarer

1. Tynne kulliner.
2. Brun sandjord blandet med kull.
3. Humusblanda silt

Snitt struktur 3

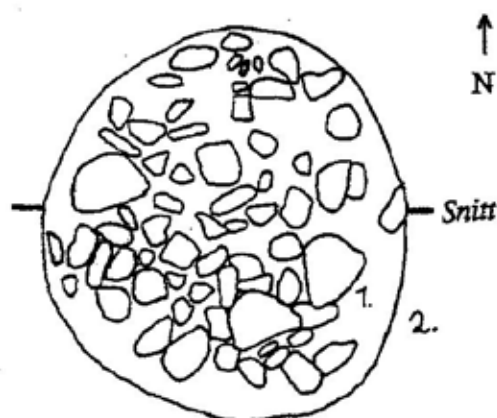
Målestokk 1:20, mot nord

Kommentarer

1. Tynne kulliner.
2. Humusblanda silt.

Struktur 5, Felt III
 Røbbane/Hovslia, Stordal k.
 Målestokk 1:20
 2/6 -98 V.B

Kommentarer

1. Gulbrun humusholdig fin sand blandet med skjørbrent stein.
2. Gråbrun humusholdig silt.

Snitt struktur 5

Målestokk 1:20, mot nord

Kommentarer

1. Mørk kullholdig fin sand og skjørbrennte steiner
2. Gråbrun humusholdig silt.
3. Uttaksted for C¹⁴ -prøve datert til 1870 +/- 80 BP.

Vedlegg 3

To av de registrerte lokalitetene hadde gjenstandsfunn, disse har blitt tildelt museumsnumre i tilvekstfortegnelsen Arkeologisk institutt - Bergen Museum, Universitetet i Bergen.

Nr.	Røbbane/Hovslia
B 15663	Felt I, sjakt 1 (se funnlistar)

Nr.	Røbbane/Hovslia
B 15664	Lok. Helgaberget (se funnlistar)